

УДК 616.31: 614.25: 378.14

К.О. Удальцова-Гродзинська, О.А. Писаренко

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА КАФЕДРІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

Вступ

Особливість післядипломної освіти в стоматології – це освоєння сучасних технологій та акцент на клінічну діяльність. Зважаючи на високі вимоги, такі кафедри мають першими дізнаватися, доповнювати свої програми та оснащення згідно з технологічним прогресом у галузі. З огляду на високу вартість новітніх матеріалів та методів і, у низці випадків, обмеженість застосування відразу на пацієнтах, керівництво кафедри для кожної технології розв'язувало індивідуальні проблеми оптимального впровадження в навчальний процес протягом останніх двох десятиріч.

Мета статті – проаналізувати організацію практичної підготовки лікарів-інтернів на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів УМСА.

Створення кафедри в 1991 році започаткував колектив стоматологів-науковців, спеціалістів у тодішніх актуальних і передових технологіях – алергології та фізіотерапії. Найдосвідченіші стоматологи на базі обласної стоматологічної поліклініки, оснащеної за останнім словом техніки, зарекомендували себе як найвища інстанція стоматологічної допомоги для найскладніших пацієнтів. Особливості організації практичної підготовки включали обслуговування контингентів організованих колективів і декретованих груп населення за передовим принципом диспансеризації, а також доступ до кабінету фізичних процедур, які були тоді межею високотехнологічного стоматологічного лікування.

Обстеження організованих колективів – учнів медичного училища, медичного коледжу, учасників і дітей Другої світової війни та їх санація досі залишаються пріоритетним напрямом надання стоматологічної допомоги лікарями-інтернами під керівництвом викладачів кафедри.

Близько 20 років тому в стоматології розпочалася епоха фотополімерних композитів, які змінили щоденні технології та широко впроваджувалися в клінічну практику. Головна перевага – можливість прямих реставрацій і естетика виконаних робіт, але методика роботи вимагала особливих знань та навичок й інтернів, і досвідчених лікарів-стоматологів. Тож на кафедрі в 1999 році було організовано фантомний курс реставрації зубів у вигляді майстер-класу: фанто-

мами слугували видалені зуби, загіпсовані в моделі щелеп, які виготовляли власноруч, дрібне оснащення – кофердам, кламери, штопфер-гладилки для реставрацій по композиту; матеріали закуповували за кошти добровісних внесків викладачів. Навчання проводили в малих групах лікарів-інтернів, де кожен мав можливість безпосередньо створити реставрацію на пацієнтах, яку оцінювали колеги і викладачі. Перевагою для пацієнтів була безкоштовна робота за умови виконання її лікарем-інтерном.

Висока зацікавленість і легке освоєння технології роботи з фотополімерами саме лікарями-інтернами надихнуло керівництво кафедри на організацію і проведення вже в 1999 році професійного конкурсу на кращу реставраційну роботу серед лікарів-інтернів та молодих стоматологів, що було тоді справжнім проривом у практичній підготовці. Для лікарів-інтернів це була можливість проявити себе навіть краще, ніж на будь-якому іспиті, а їхні колеги і пацієнти були найсуворішими критиками. На початку свого становлення конкурс був оснащений вітчизняними матеріалами й обладнанням: матеріал «Кромлайт-Р», адаптований до нього багатофункціональний фотополімеризатор УФЛ - 122 фірми «Люкс дент» (Київ), стоматологічні установки-приставки «Сатва - компакт» (Тернопіль). Перший конкурс відбувся під девізом «Вітчизняній продукції – нове тисячоліття». Майстер-класи з реставрації в рамках навчальної програми, з відповідними видозмінами на нові матеріали й інструменти, протрималися приблизно доти, доки додипломні кафедри не впровадили ці технології у свої програми і практичні навички. Досягненням курсів залишився конкурс серед лікарів-інтернів на кращу реставрацію фронтальних зубів під назвою «Шлях у світ майстерності», який досі щорічно проводиться на кафедрі під керівництвом професора Скрипникової Т.П., доцента Хміль Т.А. і асистента, к.мед.н., Шевченка В.К [1; 2].

Останні 5 років у зв'язку з прогресом у розробках фотополімерів на кафедрі проводиться ще один конкурс – реставрації бічних груп зубів матеріалами фірми «Densply», переваги якого полягають у безкоштовному наданні цих матеріалів фірмою, що вона використовує для просування на ринку. Але для лікарів-інтернів це додаткові можливості збагачення клінічним досвідом. Зазвичай до таких майстер-класів, а нині

конкурсів на кращу реставрацію, залучаються не всі лікарі-інтерни, що пояснюється вибором майбутньої спеціалізації, такої як хірургічна, ортопедична стоматологія й ортодонція, тож для таких інтернів досить стандартних практичних навичок і теоретичних знань.

Сучасна художня реставрація здатна практично перевершити природу й індивідуальність зубів, але вимагає багатогородної роботи, повної віддачі лікарів, а головне, – особливих умінь, дорогого обладнання і не може бути рутинною практикою, вимагаючи особливої підготовки за

умов відповідного майбутнього працевлаштування молодого лікаря-стоматолога. Такі вміння нині можна отримати на клінічних базах нашої кафедри, які є приватними структурами (в умовах сучасної економіки України): у навчальному центрі «Аполлонія» та кабінетах «Професорська стоматологія», «Ортекс», «Махаон». Для лікарів-інтернів організовані в рамках навчальної програми відеодемонстрації (фото 1) та асистування в таких роботах, а для лікарів-курсантів – майстер-класи.

Фото 1. Доцент кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів, к.мед.н. Радлінський С.В. проводить відеодемонстрацію з художньої реставрації зубів

Технології в пародонтології у зв'язку з розвитком мережі приватних кабінетів вимагали підготованих спеціалістів для покращення результатів пародонтологічного лікування, що знайшло відображення в програмах кафедри й організації для лікарів-інтернів у 2009 році курсу з пародонтології з майстер-класами роботи кюретами Грейсі на фантомах, якими керувала доцент кафедри, к.мед.н., Хміль Т.А. [3]. Вони, щоправда, тривали недовго [4] у зв'язку з упровадженням відповідних практичних навичок на додипломних кафедрах.

Унаслідок швидкого розвитку ендодонтичних технологій у 2007 році керівництво кафедри переглянуло навчальні програми щодо стандартів ендолікування зубів і організувало фантомний курс з ендодонції для лікарів-інтернів, метою

якого було оволодіння лікарями-інтернами методом латеральної конденсації. Фантомами слугували видалені зуби, навчання було організоване як майстер-клас у малих групах. За останні 5 років курс реорганізувався у відеодемонстрацію в більших групах із фантомним оснащенням слухачів ендоблоками, ручним ендодонтичним інструментарієм, наближеним до машинного [5]. Демонстрації проводить мікроскопіст-ендодонтист, асистент кафедри, к.мед.н. Геранін С.І., використовуючи ендомотор, ультразвукові інструменти для ендодонції й інше оснащення. Майстер-класи організовані для лікарів-курсантів також на фантомах (фото 2). А для лікарів-інтернів наразі є ще одна можливість – асистувати в роботі викладача з ендомікроскопом на реальних пацієнтах.

Фото 2. Лікар-курсант на майстер-класі з ендомікроскопічним оснащенням на базі стоматкабінету «Махаон»

Незважаючи на високі, суто дентальні технології, постійним напрямом навчально-клінічної діяльності викладачів і практичної підготовки лікарів-інтернів є клінічна діагностика і лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота. Тема завжди може викликати запитання чи проблеми не тільки в інтернів і вимагає консультації досвідчених стоматологів і лікарів-інтерністів. Актуальність діагностики і диспансеризації хворих із передпухлинними і так званими фоновими захворюваннями щелепно-лицевої локалізації й порожнини рота підкреслюється формуванням онконастороженості, зокрема серед лікарів-інтернів [6]. Сучасна тісна взаємодія стоматології з онкологією реалізована створенням обласного науково-практичного Центру захворювань слизової оболонки порожнини рота в Полтаві, який є медичною установою УМСА і має за провідну мету профілактику раку і передраків порожнини рота (наказ Головного управління охорони здоров'я облдержадміністрації та ВДНЗУ «УМСА» №258/56 16.03.2011). Професор кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів УМСА Скрипнікова Т.П. є членом методичної ради цього Центру і безпосередньо проводить консультативний прийом специфічних пацієнтів. Вона організатор показових консультацій для лікарів-інтернів, які безпосередньо залучаються до роботи зі складними пацієнтами і супроводжують їх згідно з клінічним маршрутом. Цей вид практичної підготовки лікарів-інтернів проводиться весь час із моменту створення кафедри, однак із 2011 набув систематичного й обов'язкового характеру.

Отже, практична підготовка лікарів-інтернів на кафедрі організована з додатковими фантомними майстер-класами для освоєння новітніх технологій.

Висновки

1. Аналіз історії організації навчально-клінічної роботи лікарів-інтернів відображає розвиток нових технологій у стоматології.
2. Організація майстер-класів, відеодемонстрацій, фантомних курсів і залучення приватних кабінетів у ролі клінічних баз кафедри дають можливість оптимального ознайомлення або освоєння сучасних технологій у стоматології, долають недоліки держфінансування, дозволяють ефективно влаштувати практичну підготовку лікарів-інтернів і позбавляють монотонності навчання.

Література

1. Конкурс професійної майстерності як показник психологічної зрілості лікаря-стоматолога / [П. М. Скрипніков, Т. П. Скрипнікова, А. В. Марченко, Т. А. Хміль] // Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України" (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяч. 160-річчю з дня народження І.Я. Горбачевського, Тернопіль, 15–16 травня 2014 р. – Тернопіль : ТДМУ «Укрмедкнига», 2014. – Ч. 2. – С. 545–548.
2. Скрипніков П. Н. Мастерство начала дела / П. Н. Скрипніков, Т. А. Хміль // Український стоматологічний альманах.-2005.-№2.-С.52-54.
3. Захворювання пародонта у дорослих і дітей : [навч. посіб. для лікарів-інтернів стоматологів і лікарів-слухачів закл. (факультетів) післядипломної освіти] / [П. М. Скрипніков, Л. Г. Павленко, Т. А. Хміль, К. С. Казакова]. – Полтава : Вид-во УМСА, 2010.-140 с.
4. Шинкевич В. І. Удосконалення підготовки лікарів-інтернів шляхом використання бази даних доказової медицини / В. І. Шинкевич // Удосконалення

- якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, Полтава, 24 берез. 2016 р. / ВДНЗУ «УМСА». – Полтава, 2016. – С. 248–250.
5. Скрипникова Т.П. Клиническая эндодонтия. Про-Тейпер Юниверсал, клиническое применение : [метод. рек. для русскояз. врачей-интернов и врачей-курсантов] / Скрипникова Т.П., Скрипников П.Н., Дубина В.А.-Полтава, 2009. – 35 с.
6. Скрипникова Т. П. Онконастороженность в стоматологии / Т. П. Скрипникова, Л. Я. Богашова, Н. А. Соколова // Український стоматологічний альманах. -2013. - №5. – С. 39-42.

**Стаття надійшла
4.09.2018**

Резюме

Виконуючи відповідні вимоги, кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів мають першими доповнювати свої програми й оснащення згідно з технологічним прогресом у галузі. Мета статті – історичний екскурс і підбиття підсумків щодо організації навчально-клінічної роботи для лікарів-інтернів на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів УМСА. Аналіз історії організації практичної підготовки лікарів інтернів-стоматологів відображає розвиток нових технологій. Організація майстер-класів, відеодемонстрацій, фантомних курсів та залучення приватних кабінетів у ролі клінічних баз кафедри дають можливість оптимального ознайомлення або освоєння сучасних технологій у стоматології, долають недоліки держфінансування, дозволяють ефективно влаштувати практичну підготовку і позбавляють монотонності навчання.

Ключові слова: практична підготовка, лікарі інтерни-стоматологи, майстер-клас.

Резюме

Выполняя соответствующие требования, кафедры последипломного образования врачей-стоматологов должны первыми дополнять свои программы и оснащение согласно технологическому прогрессу в отрасли. Цель статьи – провести анализ организации практической подготовки врачей-интернов на кафедре последипломного образования врачей-стоматологов УМСА. Анализ организации практической подготовки отражает развитие новых технологий в стоматологии. Организация мастер-классов, видеодемонстраций, фантомных курсов и привлечение частных кабинетов в качестве клинических баз кафедры дают возможность оптимального ознакомления или освоения современных технологий, преодоления недостатков госфинансирования, позволяют эффективно устроить практическую работу врачей-интернов, уменьшая монотонность обучения.

Ключевые слова: практическая подготовка, врачи интерны-стоматологи, мастер-класс.

UDC: 616.31: 614.25: 378.14

THE FEATURES OF POST-GRADUATE DENTAL TRAINING AT THE DEPARTMENT OF POSTGRADUATE EDUCATION OF DENTISTS OF THE UKRAINIAN MEDICAL STOMATOLOGICAL ACADEMY

K. Udaltsova-Hrodzyska, O. Pisarenko

Higher State Educational Establishment of Ukraine "Ukrainian Medical Stomatological Academy", Poltava, Ukraine

Summary

According to the requirements, the postgraduate education departments for dentists should be the first to adjust their programs and equipment to technological progress in the branch. During the last two decades the department solved issues of optimal implementation of each technology in the educational process.

The object of the paper was the analysis of organization of practical dental training for residency/intern at the Department of Postgraduate Education for Dentists of the "UMSA".

At the moment of establishing the Department the features of practical dental training included the maintenance of organized and decreed groups of population by the advanced principle of dispensarization, and also provided physical therapy in dentistry. The examination and rehabilitation of organized groups such as students of the medical school, medical college, participants and "children" of the Second World War, is the priority direction of dental care provision by residency/interns, lead by teachers up to this day.

Since the beginning of the photopolymers (or light-activated resin) era in dentistry, a phantom course in restorative dentistry has been introduced in the form of a master class, the achievement of which now is a competition among dental residency/interns for the best restoring front teeth, entitled "The Road to the World of Excellence". Technologies in periodontology are required by trained specialists to improve results of periodontal treatment, which was reflected in programs of the Department and results as organization in 2009 the periodontology course supplemented with master class in Gracey curettes using. In 2007, the Department reviewed the curricula on endodontics standards and organized a phantom course with purpose to profess the method of lateral condensation. During the past 5 years, the course has been converted into a

video for demonstration in larger groups to dental residency/interns with phantom equipment such as Endo training blocs, manual endodontic instruments that are close to machine driven ones.

The close interaction of dentistry with oncology is realized by the creation of a regional scientific and practical Center for oral mucosal diseases in Poltava, which is a medical institution of the "UMSA", and has the main goal of preventing cancer and precancerous diseases. Professor of the Department, Skrypnikova T.P. is a member of methodical council of Center and she organizes demonstrative consultations for residency/interns which are directly involved in work with patients and treat them according to clinical pathway.

Conclusions. 1. Analysis of dental practical training organization reflects the development of new technologies in dentistry, with a little delay.

2. Organization of master classes, video demonstrations, phantom courses and the involvement of private offices as clinical bases of the Department provides opportunity for optimal acquaintance with or mastering over the modern technologies in dentistry, overcomes disadvantages of state financing, allows to set effective practical training and to reduce tedious of training.

Key words: dental residency/intern, practical dental training, master-class.